

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

6. De Iustitia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

cum qua etiam male supponunt prudentiam non dicere de fine, quorum primus est consultare, & inquirere media, secundus iudicare quam ex mediis inuentis sunt meliora, aut magis conducant ad consecutionem finis. Tertius præcipere seu imperare ut ea, quæ iudicata sunt, perficiantur: putant enim quando voluntas e' igit ex mediis illud, quod intellectus aptius iudicat, necessariam esse internam quandam intellectus denunciationem, qua intellectus voluntatem imperando præmoueat.

At quidquid sit de primis duobus actibus, certe hic tertius imperij est omnino ficticius: præterquam enim, quod nulla eius habeatur experientia, etiam superfluit, cum sufficiant ad executionem quamcumque duo primi actus & electio efficax voluntatis: ex hac enim impellitur sufficienter ad imperandam executionem, quando spectat ad alias potentias, aut ad exequendum per se, quando ad ipsamet spectat executio.

Nec explicari potest, aut concipi v'l intellectus denunciatio præter cognitionem qua proponit obiectum voluntati.

Partes integrantes eius.

20. *Idem ex S. Thoma 22. q. 48.* enumerant octo partes integrantes prudentiæ, non quod ipsam intrinsece componant, sed quod ad perfectum eius actum requirantur. Prima est *memoria* præteritorum, quæ sine dubio valde iuvat ad deliberandum tam de fine, quam de mediis. Secunda est *intelligentia* hoc est cognitio, seu apprehensio rerum præsentium. Tertia est *docilitas*, quæ fit ut reddatur promptus ad acquiescendum virorum prudentium monitis. Quarta est *solertia*, quæ disponitur ad repentinam mediorum excogitationem. Quinta est *ratio*, quæ discurrendo examinat proposita. Sexta est *Providentia*, quæ disponit ad finem futurum. Septima est *Circumspectio*, quæ facit ut circumstantias diligenter attendat. Octava denique est *cautio*, quæ declinat impedimenta occurrentia.

Partes subiectivæ prudentiæ.

Ci ea quas partes, cum nulla possit esse difficultas quæ de nomine, non videbatur ulterius immorandum, sicut nec in enu merandis partibus subiectis prudentiæ, de quibus scilicet ipsa prudentia ut sic prædicari potest, & si sint inter se speciei distinctæ, ut Scotistæ putant, sunt veræ species eius non minus, quam homo & Brutum sunt species animalis: quamvis autem in varias species diuidi possit prudentia iuxta diversitatem agibilium, tamen hic proponam quinque à Connimbricenses supra propositas, quarum prima est *Solitaria*, quæ prudenter quis se gerit erga seipsum; Secunda *Oeconomica*, quæ quis prudenter regit familiam domesticam. Tertia *Militaris*, quæ quis recte gubernat militiam, Quarta *Regalis*, quæ Princeps moderatur Regnum, aut Principatum, Quinta denique *Politica*, quæ subditi ordinant se apte ad recipienda Mandata Principis in ordine ad bonum commune; ad quas partes cæteræ reduci possunt.

Partes potentiales eius.

21. Præter has partes subiectivas assignantur tres partes potentiales prudentiæ, *Eubulia* scilicet, quæ facilitatur quis ad media apta facile excogitanda; *Synesis* ad rectum iudicium ferendum de iis, quæ lege definita sunt; & *Gnome* ad recte determinandum de iis, quæ prædicanda occurrunt & non sunt statuta per legem aliquam.

Circa hoc autem aduerto tantum, quod quemadmodum ad hos actus prudentiæ ponuntur hi res habitus: ita etiam alij habitus poni deberent ad alios actus eiusdem; & præsertim si, ut putant Thomistæ, daretur actus imperij, & in eo ut asserunt Connimbricenses prudentiæ vis maxime eluceret, ad ipsum habitus aliquis dari debet, quia æque esset pars potentialis prudentiæ ac vllus. Deinde difficile est discernere ab habitu solertiæ synesim cum utraque ut describuntur hic, conveniant in promptitudine ad excogitanda vel inveniendâ apta media; unde cum solertia dicatur pars integralis prudentiæ à Thomistis, non erit facile ipsis dare rationem, cur talis non dicatur synesis. Denique quemadmodum distinguitur Gnome ab Eubulia per ordinem ad iudicandum recte de rebus lege constitutis & non constitutis ita possent distingui aliæ partes per ordinem ad alias plures materias quæ veniunt in considerationem prudentiæ. Sed hæc omnia tamen non merentur nimis anxiam considerationem.

22. *Iustitia multipliciter capitur: primo*, pro charitate supernaturali, quæ iusti redduntur in conspectu Dei, ex eo quod ea præditus satisfaciunt toti legi sine vllius præcepti transgressionem, quæ propterea plenitudo legis appellatur.

Secundo pro omni actione recta, nam ut qui recte agit, iuste etiam agere dicitur, ita ipsa rectitudo actionis, à qua dicitur recta, iustitia etiam appellari potest, à qua dicatur iusta.

Tertio pro virtute habilitante ad recte se gerendum in ordine ad alios, in quo sensu accepit illam Scotus supra, & opponitur Fortitudini ac Temperantiæ, quæ perficiunt hominem in ordine ad se, & sic habet sub se tanquam partes subiectivas Religionem, pietatem, obedientiam, veritatem, gratitudinem, amicitiam & similes alias alterum respicientes, quarum qualibet est iustitia formalis, sine & proprie in hoc sensu.

Quarto denique accipitur pro iustitia, quæ est una ex quatuor Cardinalibus in sensu S. Thomæ, & cuius prædictæ virtutes, quæ sunt partes subiectivæ iustitiæ ut sic, in priori acceptione, erunt partes, non subiectivæ, sed potentiales, & in hoc sensu, ut communiori modo loquendi Authorum me conformem, examino hic naturam iustitiæ, tanto magis, quod in prioribus sensibus nulla sit difficultas cognoscendi naturam ipsius.

Definitur autem ab Vlpiano l. de Iustitia ff. de Iust. & iure esse constans ac perpetua voluntas ius suum cuique tribuendi, quam definitionem licet admittant Theologi communiter, tamen imprimis mihi superflua, vel non necessaria videtur particula illa *ac perpetua*, quæ optime omitti poterat; nec hic ponenda potius quam in definitione vniuscumque virtutis, quod tamen non fit. Præterea ly *constans* etiam non magis poni debet in hac, quam in quacunque cuiusvis virtutis definitione; nec quadrat bene iustitiæ actuali, quæ absque vlla constantia haberi potest, cum quis vnicuique dat suum alicui. Sed nec habituali etiam congruere admodum recte videtur, nisi quatenus significat perfectionem aliquam habitus iustitiæ seu intensionem illam, quæ requiritur ut habeat rationem virtutis habitualis, quæ perfectio mihi non satis proprie significari videtur per illam particulam, & aliis verbis facilius declararetur.

Deinde cum illud *ius suum*, quod respicit iustitia non tam facile intelligatur, citius esset in definitione explicationem eius ponere, cum ex eo dependeat cognitio naturæ propriæ huius virtutis.

23. *Cardinalis de Lugo disp. 1. de Iustitia* reiecit merito variis aliorum explicationibus, in quibus vel committitur vitiosus circulus, vel obscurum per æque obscurum satis aperte declaratur, docet ex propria sententia ius illud, quod respicitur particulariter à iustitia commutativa, & consequenter à iustitia, de qua hic agimus, esse prælationem, quæ aliquis in usu alicuius rei debet aliis præferri, ex eo quod propter connexionem particularem, quam habet res illa cum ipso, tota res debet ad eius utilitatem referri, quam ordinationem putat significari potissimum per ly *meum & tuum*.

Contra quam doctrinam ulterius declaratam opponit primo, quod Pater habeat ius ad alimenta exigenda à filio in casu necessitatis, quod ius non respicit utilitatem filij, sed Patris: ergo ius Patris ad filium spectat ad iustitiam commutativam, cuius oppositum docuerat in declaratione prædictæ suæ doctrinæ. Respondet autem negando antecedens pro prima parte, & dicit non tam Patrem habere ius ad alimenta habenda à filio, quam filium debere ex titulo Pietatis seu gratitudinis strictissime alere Patrem indigentem.

Opponit secundo, Patrem in casu necessitatis extremæ posse vendere filium non emancipatum: ergo potest illum convertere in utilitatem propriam, & consequenter habere ius in illum spectans ad iustitiam commutativam, quod videtur

Sententia de Lugo.

videtur esse contra eandem doctrinam, quia hoc arguit Patrem habere Dominium in filium.

Respondet concedendo, quod Pater quidem habet ius spectans ad iustitiam commutativam, negat tamen illud ius esse Dominium propriè, & simpliciter, sed alium & eminens, quale est Principium in subditorum bona in casu necessitatis communis.

24. Contra tamen hanc doctrinam militat primò, quod gratis dicat Patrem non habere ius ad alimenta habenda a filio in casu necessitatis, cuius oppositum longe est probabilius, tum quia potest in iudicio cogi filius ad danda alimenta, quod fieri non posset, si filius tantum obligaretur ex titulo gratitudinis; tum quia nihil impedit quominus habeat Pater tale ius in tali casu tam bene, quam habet, ut fatetur ipse Lugo, ad eum vendendum, quod sane mirum est ab eo non fuisse animadversum; nam sicut ne mirum est ab eo non fuisse animadversum, nam sicut non præiudicat doctrinæ ipsius dominium Patris ad vendendum filium non emancipatum in casu necessitatis: ita sane non præiudicaret ipsi dominium ipsius ad alimenta habenda in simili casu; & sicut illud dominium vocatur ab ipso alium, & non proprium, nec strictum, (quod spectat ad quæstionem de nomine) ita de hoc æque dici potest.

25. Deinde longe facilius explicari posse videtur naturam iustitiæ dicendo, quod sit habitus (loquor de iustitia habituali) inclinans ad reddendum vel relinquendum cuique suum, intelligendo per suum, quod est ita ipsius, siue ex natura rei, siue ex dispositione legum, aut consuetudine, ut appareat malum non reddere ipsi illi, aut auferre illud ab eo ex eo, quod sit ipsius, aut quod dispositio eius ad ipsum spectet sic, ut eo invito alius non possit esse disponere de ipso: hæc enim descriptio hoc modo intellecta & coincidit cum sensu communi de natura iustitiæ, ac mente Doctorum, qui aliis verbis iustitiam describunt, & non fallor, cum doctrina ipsius Lugo, & præterea vitat difficultates faciles, quas Lugo contra suam doctrinam proponit & solvere conatur fusillime: nam quamvis aliquis teneatur ex gratitudine beneficii beneficii reponere, & indigenti extreme succurrere; non tamen quia quod retribuit uni, aut confert alteri, est aut censetur ipsorum; sed quia recepit beneficium à priori, & posterior est in necessitate; & si Pater non haberet ius ad alimenta habenda a filio, occurrente necessitate gravissima, hoc propterea esset quia non censeretur alimenta esse ipsius, licet eius necessitas potius vrgeret filium ad succurrendum quam alium, & gravius propterea peccaret, si non aleret; existimo tamen quod reuera obligetur ex iustitia, quia vel ex natura rei, vel ex dispositione legum, vel ex consuetudine tantum ex bonis filij potentis alere censetur esse Patris, quantum requiritur ad alimentum.

Confirmatur hæc descriptio tum quia omni & soli convenit; non habet aliquid superflui, vitat occasionem longissimi discursus; quo ad suam defendendam uti coactus est Lugo, nec discrepat, ut dixi, à mente Authorum communiter.

Quanam autem sunt alicuius hoc modo non potest generaliter significari, quia aliqua res sunt tales ex natura rei; aliqua ex determinatione legum, aliqua ex consuetudine; quæ quidem consuetudo, & leges, variæ sunt in variis nationibus; unde quod esset unus in uno loco ex aliquo titulo, non esset ipsius in alio loco ex eodem titulo; & in eodem ipso loco sæpe controuertitur de dominio rerum.

26. Quærit hic obiter Lugo cum Turriano, an obiectum iustitiæ sit debitum ex præcepto iustitiæ, hoc est, an actus quicumque ad quæ inclinatur iustitia debeat elici vel imperari ex præcepto iustitiæ. Citat quod dubium Turrianum absolute tener partem affirmantem; Lugo vero, licet putet ad exercendum actum iustitiæ prærequiri debitum, tamen existimat, eo debito per unum actum extincto, posse ex iustitia circa ipsum elici alium actum; unde si quis deberet ex iustitia ceterum scuta, & solueret illa, posset postea ex iustitia solvere alia centum, Quod probat exemplo obedientiæ: qui enim in die festo (omisso prius

exemplum, ab eo adductum, quod ipsemet minus fatetur ad rem facere quam hoc, & mihi videtur non solum minus, sed nullo modo prius (d rem facere) audit duas Missas, ut satisfaciat præcepto Ecclesiæ, utramque eadē intentione audire, & tamen Ecclesia non obligat ad utramque; ergo potest quis ex præcepto iustitiæ bis satisfacere pro eodem debito: sic enim operabatur Zachæus Luc. 19. si quid aliquem defraudauerat, reddens quadruplum non enim ex mero liberalitatis motivo donabat tantum, sed ad extinguendum debitum præcedens. Sic etiam, cui peccata dimissa sunt in baptismo quoad poenam, potest facere poenitentiam ad satisfaciendum magis pro illis. Sic Christus Dominus satisfacit pro peccatis nostris exhibendo maius precium ad extinguendum debitum humani generis. Sic etiam, qui ex præcepto tenetur orare, orat cum maiori quandoque intentione quam teneatur, & cum maiori duratione in prolatione verborum ad satisfaciendum præcepto. Cuius rationem assignat à priori, quia non solum medium necessarium potest adhiberi ad consecutionem finis, sed medium aptum; unde licet secunda solutio debiti non sit medium necessarium, est tamen aptum ad extinguendum debitum; quia iterum impedit debitum in genere causæ formalis, sicut secundum peccatum mortale iterum impedit gratiam ablatam antea per primum, & propterea adhuc potest. Quod quidem, inquit, aperte constat in secunda autem intentione sacri præcepti, nam qui audit secundo, facit quod Ecclesia præcipit; ergo eam audiendo satisfacit præcepto.

Firmat hoc quia potest quis iterum obligare se ad idem faciendum, & creditor potest iterum condonare, quod prius condonauit, & Deus iterum atque iterum condonat peccata, quæ quis iterato confiteor.

27. Sed in hac doctrina aliqua sunt, quæ non placent, non potest, est, nam in primis existimo non posse quem ex motivo iustitiæ solvere iterum, quod semel plene soluit, nec plus dare, quam debuit, quando certus est se plene soluisse, & non posse venire in controuersiam, aut dubium; quin plene soluerit, nam iustitia spectat tanquam obiectum formale proprium, quod est alterius; quod autem secundum soluitur, aut datur supra debitum, non est villo modo alterius; unde impossibile est ut detur tanquam alterius, & consequenter non potest esse actus iustitiæ; nulla enim virtus potest ferri in aliquid nisi ex motivo suo proprio ut est evidens ex omnibus principiis, quibus colligitur distinctio virtutum ex diuersitate formalis obiecti, & quamuis secunda solutio esset apta ad soluendum debitum casu quo debitum esset, tamen non est apta, quando debitum non est. Et si esset etiam ex se apta, tamen nemo potest intendere soluere, quod non est soluendum, nec consequenter potest in ordine ad hoc applicare medium vllum.

Confirmatur quia non potest quis ex gratitudine dare aliquid alicui à quo scit se nullum accepisse beneficium; ergo neque iustitia potest reddere aliquid alteri, quod scit non esse ipsius; est enim eadē prorsus ratio de utroque casu.

Nec contrarium huius ostendunt, quæ aduersarius pro sua sententia adducit: nam qui audit secundum sacrum, non potest moueri ad hoc ex obligatione præcepti, nisi (quod frequentissime accidit, scrupulosi præsertim) timeat se non satisfacisse perfecte per primam auditionem; sed ad id mouetur ex aliis motibus Religionis, aut charitatis, aut similibus; nec Zachæus reddidit Quadruplum ex motivo iustitiæ, nisi dubitauit, aut timuit id fuisse necessarium ad resarciendum damnum emergens, aut lucrum cessans; nec enim faciens poenitentiam ob peccata in baptismo dimissa quoad culpam & poenam moueri potest, nisi ex ignorantia, ad satisfaciendum pro illis ex iustitia in ordine ad delendam poenam illis debitam, sed mouetur potius ex amore Dei & odio ipsorum peccatorum, quale odium potest manere in ipsis beatis absque tamen molestia; nec similiter Christus Dominus exhibuit maius precium, quatenus maius, ad satisfaciendum pro debito humani generis, sed ad commendandum magis suam charitatem & trahendos homines à peccando.

Similiter qui attentius orat quam deberet, non mouetur ex præcepto de orando, nisi quatenus non constat ipsi, quæ attentio determinata requiritur: sed si constat minorem attentionem, quam adhibet sufficere, mouetur ad maiorem, quatenus maior est, vel ad conformandum se magis voluntati præcipientis, cui placet maior attentio, quod etiam spectat ad obedientiam, nec enim hæc solum respicit præceptum superioris; vel ex alio motiuo religionis, aut charitatis, aut alterius virtutis; quod etiam dicendum de maiori duratione prolationis.

28. *Ad rationem autem à priori ipsius iam dixi, non posse intendi solutionem debiti, quod cognoscitur certo extinctum, nec consequenter ad hoc applicari posse secundam solutionem quamuis ex se esset apta, sicut nec potest Medicus sanitatem iam acquisitam certo & absque ullo dubio, intendere, aut ad eam procurandam applicare remedium, quod esset aptum ex se, casu quo non esset acquisita, & si id faceret imprudentissime se gereret: & qui audit secundam Missam, non facit quod est præceptum, quia illa non est præcepta, & si faceret etiam quod est præceptum, non certe nisi materialiter, nec satisfaceret etiam consequenter præcepto nisi materialiter, quæ satisfactio non facit ad rem. Et sic etiam, qui secundo soluere debuit, non satisfaceret nisi materialiter; quia non mouetur ex intentione satisfaciendi, ut dixi; & quamuis per satisfactionem hanc materiale posset eximere se à molestia creditoris, hoc non est quia illa satisfactio erat formalis; sed quia illa ipsa materialis sufficit creditori, & iudicibus, qui non debent curare de intentione, aut motiuo satisfaciendi, sed de ipsa materiali satisfactione.*

29. *Ad confirmationem Respondeo posse quidem quemvis plures se obligare ad idem, quia prima non impedit secundam, nec tollit rationem formalem, ob quam quis moueri posset ad secundam, & idem est de creditore qui potest plures condonare, quamuis non dubitem quin debeat habere, ut prudenter agat, alium finem, quam condonandi, nimirum ut satisfaciatur magis ei, cui condonat, & ut magis determinet se ad non exigendum debitum, vel aliquem alium similem finem. Sed quod dicit hic Author de Deo plures condonante idem peccatum, quod quis iterato confitetur, non videtur recte dici: neque enim id mihi verisimile apparet, quia secunda condonatio omnino frustranea est, & consequenter non est ascribenda Deo; nec Sacerdos etiam absolvens ab illis, absoluit absolute ex suppositione quod sint ante dimissa ac ablata, sed in illa absolutione eius inuoluitur conditio implicite, si scilicet habet penitens peccata, à quibus absolui possit: absolute vero confert ipsi augmentum gratiæ.*

Ex descriptione vero iustitiæ à me tradita facile colligi potest inter quos homines iustitia intercedere possit, & in quibus bonis potest enim inter quoscumque qui habent bona aliqua particularia, de quibus alij non possunt, iis inuitis, disponere, in illis bonis intercedere iustitia; & hinc quia pater habet aliqua bona, de quibus nequit disponere filius, quin obligetur ad restitutionem, & similiter filius habet etiam aliqua bona, de quibus nequit disponere pater, ut famam & bona castrensia, propterea inter Patrem & filium in his bonis potest intercedere iustitia, & idem est de Domino ac seruo: quænam autem sint huiusmodi bona Patris ac filij, Domini ac serui dependet vel ex ordinatione legum ac consuetudine, quæ possunt esse diuersa pro diuersis nationibus; vel ex natura rei, ad quam videtur spectare fama, honor, ac vita.

QVÆSTIO VII.

De diuisione iustitiæ in commutatiuam ac distributiuiam.

30. *Quid iustitia commutatiua & distributiua.* Celebris est hæc diuisio in commutatiuam iustitiam, quæ spectat æqualitatem seruare in commutationibus & contractibus; & distributiuiam, cuius est commoda & onera communia inter partes communitatis

iuxta cuiusque qualitatem distribuere; & ex his ipsis numeribus, cur his nominibus appellentur facile patet: ut autem vtriusque iustitiæ natura melius appareat, sit

CONCLUSIO I.

Iustitia distributiua non ita respicit in quolibet actu suos plures, ut res danda debeat inter eos parti: nec ita etiam distribuere, ut exercens actum eius semper debeat actu de pluribus cogitare. Hæc est in re conformis Suariorum de iustitia sec. 7. & quolibet quamuis Lugo hic d. p. 1. num. 43. oppositam sententiam asserit communiorem & veriorum; reuera tamen non ita mihi videtur, nec credo in re ipsa posse esse controuersiam.

Probat autem prima pars, exemplo vulgari, quia conferens vnum beneficium, aut dignitatem vacantem, merenti, exerceret iustitiæ distributiuiam, actum, nec partitur beneficium; quod autem dicit Lugo per accidens esse quod non diuidatur, quia est indiuisibilis, non tollit difficultatem, quia eodem modo posset dici, quod quando diuiditur res, id etiam per accidens sit ad iustitiam, quia res est diuisibilis. & prorsus tam per se respicit iustitia collationem vnius beneficii vni, quam partitionem plurium in plures. Deinde etiam iustitiæ distributiuiæ est duo quodque beneficia vni tantum, merenti tamen, conferre; & tamen tum non est per accidens, quod non diuidatur id, quod datur, quia indiuisibile est, cum sit omnino indiuisibile, per quod manifeste patet non sufficere responsum huius Authoris, præterquam quod absque fundamento sufficienti sit data.

31. *Probat autem secunda pars eodem exemplo: quia conferens beneficium vacans vni tantum illud petenti & merenti, etiam si nihil cogitaret de aliis, exercet actum iustitiæ distributiuiæ, & gratis asseritur à Lugo, quod conferatur tum non petentibus, cum ut dixi posset fieri, quod nec cogitur quidem de illis; nec videtur verum quod subiungit, non petentes, seu non concurrentes non habere tantum dignitatem ac meritum quantum vnus ille qui concurrat, posset enim fieri quod longe maiorem dignitatem ac meritum haberent; imo posset fieri quod ob hoc ipsum quod non peterent, nec concurrerent, maioris meriti ac dignitatis ceteris paribus aestimari deberent, & certe alias male conferretur beneficia ac dignitates non petentibus, quando aliqui ea peterent, qui etiam digni essent, quod nescio an vllus recte dixerit. Sed ponamus casum quod cui incumbit conferre beneficium, conferat aliquod beneficium vacans alicui digno non petenti, certe tum non præfertur aliis ratione petitionis supponitur enim quod ipsum non petat, & tamen collatio est actus iustitiæ distributiuiæ.*

Nec fundamentum Lugo petitum ex nomine huius iustitiæ, quasi scilicet distribuere importaret plures multum vget: nam quamuis id concedatur, non tamen inde sequitur quod in quolibet actu respiciantur plures, aut fiat partitio rei collatæ; sed sufficit ad rigorem istius nominis, quod iustitia habitualis inclinet ad distribuenda bona inter plures, quædo id debet fieri, & quod quemadmodum inclinatur ad dandum vnum, aut plura beneficia omni vni merenti, ita inclinaret ad dandum alterum alteri si actum merenti.

Hinc autem sequitur quod non respiciat iustitia hæc differentiam inter proportionem geometricam, illam enim non respicit in casu assertionis præmissæ. Potest tamen dici quod illam respiciat, quia ex se inclinatur ad talem proportionem seruandam in distributionibus beneficiorum ac onerum, iuxta qualitates membrorum reip. quando debent sic distribui.

32. *Vbi cum Authoribus communiter aduerto differentiam inter proportionem geometricam, & Arithmetice. Proportio enim Arithmetica est æqualitas inter duas res, qualis est inter debitum centum scutorum & solutionem tot scutorum; & quia iustitia commutatiua debet absolute conferre alteri, quantum est ipsius; & nisi conferat tantum, non satisfacit debito alterius; propterea dicitur respicere proportionem arithmetice, &*